

SAKSFRAMLEGG**Saksbehandler: Knut Berg**

Saksnr	Utvalg	Møtedato
	Planutvalget - Ørland kommune	
	Kommunestyret - Ørland kommune	

**Forslag til reguleringsplan med konsekvensutredning for Ørland
Hovedflystasjon****Vedlegg:**

- 1 Kommentarar til innspill til høringsuttalelsene
- 2 Reguleringsbestemmelser, revidert 16.10.14
- 3 Reguleringsplan Ørland Hovedflystasjon (A4), datert 21.01.14, revidert 09.10.14
- 4 Reguleringsbestemmelser vedtatt 27.06.14 i planutvalget - Høringsdokument
- 5 Forsvarsbygg høringsuttalelse
- 6 Samordnet uttalelse til reguleringsplan - Ørland flystasjon - Ørland 70/1 - fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
- 7 Uttalelse - reguleringsplan med konsekvensutredninger - fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
- 8 Juridiske merknader til reguleringsbestemmelser - fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
- 9 Fylkesmannens høringsuttalelse til reguleringsplan for ØHF - avklaringer
- 10 Fylkesmannens høringsuttalelse til reguleringsplan for ØHF - avklaringer
- 11 Behandling av reguleringsplan Ørland hovedflystasjon i Fylkesutvalget Sør-Trøndelag
- 12 Sør-Trøndelag fylkeskommune - plantekniske innspill
- 13 Fylkesrådmannens innstilling til fylkesutvalget i Sør-Trøndelag
- 14 Saksprotokoll Sør-Trøndelag fylkesutvalg
- 15 Høringssvar fra Støygruppa Ørland
- 16 Høringsuttalelse til reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon fra Stein Terje Eriksen på vegne av flere
- 17 Innspill til planforslaget for Ørland hovedflystasjon - fra Folkehelseinstituttet
- 18 Norges Bondelag - Høringssvar til reguleringsplan for ØHF
- 19 Høringsmerknad fra Aksjon Bevar Uthaug vedrørende reguleringsplan for Ørland Hovedflystasjon
- 20 Svar på høringsuttalelse fra Kari og Dag Inge Hernes
- 21 Kari og Dag Inge Hernes - konsekvensvurdering
- 22 Ang.beiteproblematikk - gnr 70 bnr 11 fra Mattilsynet til Dag Inge Hernes
- 23 Uttalelse til høring reguleringsplan fra Arnt Solem
- 24 Merknader til reguleringsplan for Ørland hovedflyplass fra Fosen Naturforening
- 25 Innspill til reguleringsplan for Ørland flystasjon fra Eivind Holden
- 26 Luftfartstilsynets uttalelse - høring/offentlig ettersyn - reguleringsplan for Ørland

- hovedflystasjon - GNR. 70, BNR. 1
- 27 Høringsuttalelse - reguleringsplan Ørland hovedflystasjon - fra FAU Futura barnehage
 - 28 Merknader til høringsuttalelse fra Marihøna musikk- og friluftsbarnhage v/Roar Hustad
 - 29 Høringsinnspill til reguleringsplan Ørland Hovedflystasjon fra Randolph Strømsnes og Hilde Rødsjø
 - 30 Møtereferat 24.4.2014 - Forsvarsbygg
 - 31 Høringsuttalelse fra oppsittere til Djupdalskanalen og Meldalsmyrgrøften - forslag til reguleringsplan Ørland hovedflystasjon
 - 32 Høringsinnspill - reguleringsplan Ørland Hovedflystasjon - fra Ørland Turforening
 - 33 Høring/offentlig ettersyn - Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon - fra Landsorganisasjonen i Norge
 - 34 Høringssvar fra Bjugn kommune - reguleringsplan for Ørland Hovedflystasjon gnr. 70/1
 - 35 Uttalelse fra Agdenes formannskap til endringer i reguleringsplan for Ørland Hovedflystasjon
 - 36 Melding om formannskapets uttalelse fra Agdenes kommune
 - 37 Nord-Trøndelag fylkeskommunes uttalelse til Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon
 - 38 Møre- og Romsdal fylkeskommune - reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon - Uttalelse
 - 39 Endring i høringsdokumenter fra Helse- og omsorgsdepartementet
 - 40 Høring - Reguleringsplan for Ørland hovedflystasjon - Varsel om endring i høringsdokumenter fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
 - 41 Svar på høring vedrørende reguleringsplan for Ørland Hovedflyplass - fra Arbeidstilsynet
 - 42 Vedtak i felles landbruksnemnd Ørland/Bjugn fra møte 03.09.15- Forslag til reguleringsplan for Ørland flystasjon - Høring
 - 43 Uttalelser fra komite for plan, drift og landbruk - eldrerådet - komite for oppvekst, kultur og idrett - komite for helse og velferd - møter henholdsvis 20.08.14, 25.08.14, 29.08. 14 og 04.09.14
 - 44 Avinors uttalelse - Reguleringsplan for Gbnr 70/1 - Ørland hovedflystasjon
 - 45 Tilleggsnotat nr. 12 om normal og avvikende flyving
 - 46 Tilleggsnotat nr 12 - Merknader - Reguleringsplan Ørland Hovedflystasjon
 - 47 Innspill til reguleringsplan Ørland flystasjon revidert utgave fra Laila og Jakob Lund
 - 48 Støykoter for MFN day - dagens situasjon
 - 49 Koter for landingsstøy
 - 50 Framtidig utbredelse MFN day
 - 51 Notat fra Fosen Helse IKS til reguleringsplan ØHF
 - 52 Forslag til reguleringsplan for Ørland kommune - kommentarer fra Forsvarsbygg til innkomne høringsuttalelser

Reguleringsplan med tilhørende reguleringsbestemmelser, planbeskrivelse, temautredninger og tilleggsnotater, samt rådmannens vurderinger i forbindelse med 1. gangs behandling av plansaken i planutvalget 27.06.14 finnes på kommunens hjemmeside:

<http://orland.kommune.no/sitepageview.aspx?sitePageID=3440>

Sakens bakgrunn og innhold

Forslag til reguleringsplan med konsekvensutredning for Ørland Hovedflystasjon ble behandlet av planutvalget i møte 27.06.14 og vedtatt lagt ut til offentlig ettersyn og høring. I sitt vedtak satte planutvalget flere vilkår til planforslaget. Rådmannens vurderinger av planforslaget med tilhørende konsekvensutredninger og bestemmelser framkommer av saksfremlegget til møtet.

Følgende vedtak ble fattet i sak 14/28:

Med hjemmel i plan- og bygningslovens § 12-10 godkjenner planutvalget følgende dokumenter for offentlig ettersyn og høring:

1. Forslag til reguleringsplan for Ørland flystasjon, datert 13.01.14
2. Forslag til reguleringsbestemmelser, revidert 26.06.14
3. Planbeskrivelse med konsekvensutredning datert 17.01.14 med tilhørende temautredninger (1-14) og tilleggsrapporter (1-11)

Planutvalget presiserer følgende til planforslaget:

- a) Støysonekart i henhold til alternativ 2 med flyging rundt Garten med justert avgangstrase mot syd (1. sving etter 400 ft) legges til grunn i endelig planforslag. Etter planutvalgets vurdering er det viktig å redusere støynivået for befolkningen på Garten/Beian (lydreduksjon ca. 4-5 dB).*

**ØK alt.2.2 jfr. tilleggsnotat nr. 13.*

- b) Planutvalget tiltrer Fylkesmannens tilrådning i brev av 27.02.14 vedrørende støygrenser i forbindelse med tilbud om innløsning og støytiltak på bygninger med støyfølsomme bruksformål, jfr. forslag til reguleringsbestemmelser § 4.9.

Planutvalget presiserer at pkt. 4.9 i reguleringsbestemmelsene er bestridt av Forsvarsbygg som bl.a. hevder at grensene er satt strengere enn det er rettslig grunnlag for. Forsvarsbygg har satt i verk et arbeid sentralt for å få bestemmelsen endret, noe som kan forsinke planarbeidet. For å bidra til å sikre at planprosessen ikke forsinkes er planutvalget bedt om at også Forsvarsbyggs forslag til bestemmelse om støy gjøres til en del av høringsgrunnlaget, jfr. temautredning støy, datert 21.01.14.

Forsvarsbyggs forslag til bestemmelse lyder:

For ny bebyggelse skal innendørs lydnivå tilfredsstille lydklasse C i NS 8175:2012.

For eksisterende bygninger skal innendørs lydnivå tilfredsstille lydklasse D angitt i NS 8175:2012. Lydklasse C søkes oppnådd der dette ansees praktisk mulig både mht. rene bygningstekniske forhold og innenfor en forsvarlig kost nytte-forhold.

For eksisterende bygninger utenfor planområdet skal innendørs lydforhold fra aktiviteten ved flystasjonen som følge av gjennomføring av planen, overholde grenseverdier for lydklasse D angitt i NS 8175:2012. Lydklasse C søkes oppnådd der dette ansees praktisk mulig både mht. rene bygningstekniske forhold og innenfor en forsvarlig kost nytte-forhold.

Innløsning tilbys eksisterende støysensitiv bebyggelse med lydnivå $MFN_{day} \geq 105$ dBA eller $L_{Aeq24h} \geq 67$ dB, angitt som beregnet frittfelt lydnivå. Dersom huseier ikke ønsker innløsning, plikter Forsvarsbygg å tilfredsstille gjeldende Forurensningsforskrifts krav til innendørs lydnivå. I de tilfeller huseier ikke ønsker innløsning og det er gjennomført tiltak som tilfredsstiller Forurensningsforskriftens krav til innendørs lydnivå, faller plikten til å tilby innløsning for denne eiendommen bort.

Tiltak skal være iverksatt innen 12 måneder etter at det er inngått avtale mellom Forsvarsbygg og huseier.

- c) Det er viktig at det utarbeides miljøoppfølgingsprogram for flyaktiviteten (overvåkning, registrering og rapporteringssystemer av flybevegelser, system for varsling av avvik m.m.) i samråd med berørte myndigheter, jfr. forslag til reguleringsbestemmelser § 4.3.
- d) I reguleringsbestemmelsenes § 7.2 med rekkefølgebestemmelser er oppført ulike tiltak som skal gjennomføres før byggetiltak igangsettes. Planutvalget presiserer at dette er avbøtende tiltak som er nødvendig i forbindelse med bygging og drift av den nye kampflybasen.
- e) Ved behov for makeskifte med hel eiendom som alternativ til tilpasning for støyberørte, skal dette skje innen Ørland kommune om ikke aktuelle bruker/brukere ønsker annet.
- f) Planutvalget ber om at det utarbeides et tilleggsnotat som beskriver ureglementert flygning slik som avbrutte landinger, utrykning ved øvelse, scramble og lignende. Tilleggsnotatet skal beskrive maksimalstøy i de områder som blir berørt.
- g) Med bakgrunn i stor usikkerhet om støynivå og støyplager for den enkelte, ber planutvalget om at huseiere gis tilbud om innløsning senest innen 12 mnd. før F-35 ankommer Ørland flystasjonen, og hvis huseiere ønsker det, om at tilbud om innløsning først kan aksepteres innen 1 år etter at F-35 er ankommet.
- h) Planutvalget ber om at det utarbeides støyberegninger som viser forskjell på støybelastninger for de ulike områdene ved avganger i begge retninger der det svinges vestover i henholdsvis 200 og 400 fot. Støyberegningene skal følge planen ut på høring.
- i) Planutvalget ber om at det utarbeides forslag til tiltak som ivaretar mattilsynets krav til husdyrhold.
- j) Planutvalget forventer at nye vedtatte flytrasèer blir tatt i bruk og at støymålinger startes i god tid før F-35 ankommer slik at det er et sammenligningsgrunnlag for målinger etter ankomst av nye fly.
- k) Planutvalget legger til grunn at forhandlinger om avbøtende tiltak vedtatt i formannskapetets møte, sak PS 14/12 den 6.mars 2014, videreføres.

Kort om prosessen

Det ble tidlig klarlagt at en etablering av ny hovedflystasjon ville kreve ny reguleringsplan - og det har hele tiden ligget til grunn at planprosessen skulle være et kommunalt ansvar, men hvor Forsvarsbygg skulle ha et betydelig ansvar for utarbeidelse av det første forslaget til

plan på kommunens vegne. Forslag til reguleringsplan forelå fra Forsvarsbyggs hånd i januar 2014. Til forslaget hørte også konsekvensutredninger og planbestemmelser.

I den forutgående prosessen hadde administrasjonen gitt innspill til Forsvarsbygg mht. arealbruk, planbestemmelser og konsekvensutredninger ut i fra det materialet som etter hvert forelå og de konsekvenser man da så.

I den videre prosessen frem mot politisk behandling av planen ble det også etablert et samarbeid med Forsvarsbygg hvor rådmannens siktemål var i størst mulig grad å fange opp konsekvenser ved etablering av basen gjennom avbøtende tiltak og samarbeidsprosjekt. Dette i form av rekkefølgebestemmelser i planen, en utbyggingsavtale og en samarbeidsavtale. Forsvarsbygg og rådmannen var enige om prinsippene rundt dette, men kom aldri over ens om hvordan og i hvilken utstrekning avbøtende tiltak burde eller kunne reguleres og omfanget av slike tiltak. I disse diskusjonene har bl.a. støygrenser, Hårberg skole, gang- og sykkelveger stått sentralt.

Frem mot møtet i planutvalget 22.05.14 foretok rådmannen visse justeringer i de reguleringsbestemmelser som var foreslått av Forsvarsbygg, men fortsatt sto vesentlige forhold rundt konsekvensene av regulering/etablering uklart. Rådmannen la derfor saken frem med en betinget innstilling, og behandlingen av saken ble utsatt til 06.06.14 i håp om at Forsvarsbygg eller sentrale myndigheter ville komme med klare signaler mht. hvordan sentrale problemstillinger for kommunen kunne løses.

Planutvalget vedtok 06.06.14 å legge planen ut til offentlig ettersyn. Det var da gjort visse endringer i forhold til det forslag som lå til behandling 22.05.14. I etterkant av vedtaket ble det øvet påtrykk fra Forsvarsbygg for å få endret innholdet i planbestemmelsene. Det ble derfra klart gitt uttrykk for at med mindre bestemmelsene ble endret så ville staten overta planarbeidet i en statlig planprosess.

Rådmannen og Forsvarsbygg gjennomgikk så bestemmelsene med sikte på å finne frem til et justert planforslag som var mest mulig i tråd med Forsvarsbyggs oppfatning av hvilke reguleringer og krav det rettslig sett var åpning for å ta inn i planbestemmelsene. Det ble under veis gitt klare signaler fra Forsvarsbygg om at siste frist for å komme i havn med et kommunalt planforslag som Forsvarsbygg kunne akseptere var 01.07.14.

Fra rådmannens side ble det uttrykkelig presisert at det ikke var mulig for kommunen å inngå noen form for avtale med Forsvarsbygg knyttet til bestemmelsene i planen all den tid en planprosess var igangsatt og hvor høringsinnspill måtte tas hensyn til på vanlig måte. Det var på det rene at de bestemmelsene som til slutt ble foreslått hadde fremkommet under betydelig påtrykk.

Planutvalget behandlet saken på nytt i møte 27.06.14 og foretok en del revisjoner i planbestemmelsene - som stort sett var i tråd med Forsvarsbyggs oppfatning av hva planen kunne inneholde. Dette med unntak av bestemmelsene om støygrenser. Reviderte bestemmelser ble utsendt på høring med samme høringsfrist som den opprinnelige.

Innen høringsfristen har det innkommet 35 uttalelser til planforslaget. 4 av disse er uttalelser fra politisk behandling i komiteer og elderråd. Uttalelsene er oppsummert i eget vedlegg som følger saksfremlegget.

Administrasjonens vurdering:

En faggruppe i kommunen har gått gjennom alle mottatte uttalelser til planforslaget og gitt sine kommentarer/merknader. Disse er oppsummert i vedlegget som følger saksfremlegget.

Forsvarsbygg har også gått gjennom alle uttalelser og gitt sine kommentarer. Kommentarene presenteres i eget notat datert 09.10.14.

I tillegg til rådmannens vurderinger av mottatte uttalelser i eget vedlegg, kommenteres noen hovedtemaer nedenfor.

A. FLYSTØY

1) Innsigelse fra Forsvarsbygg til reguleringsbestemmelsenes § 4.9.2

Gjennom samordnet uttalelse fra Fylkesmannen har Forsvarsbygg fremmet innsigelse på reguleringsbestemmelsens § 4.9.2 både mht. grense for innløsning og krav til innendørs støynivå:

«Forsvarsbygg er ikke kjent med at forurensningsmyndigheten eller plan- og bygningsmyndigheten har hjemmel til å vedta innløsning av fast eiendom utenfor planområdet, gjennom planbestemmelsene. Bestemmelsenes punkt om innløsning må tas ut av planbestemmelsen».

Det bør nevnes at Forsvarsbygg selv fremmet forslag til reguleringsbestemmelse med grenser (støykoter for ekvivalent og maksimalstøy) for hvem som skal få tilbud om innløsning. Tilsvarende ba Fylkesmannen i sitt råd av 27.02.14 om en endring av disse grensene. Begge instanser har derfor tidligere ment dette var mulig. Det kan også nevnes at det finnes flere eksempler på reguleringsbestemmelser tilhørende planer for vegutbygginger, at Statens vegvesen har inntatt formuleringer om i hvilke tilfeller innløsning skal tilbys.

Fylkesmannen erkjenner nå at man ikke kan forskuttede innløsningsplikt gjennom reguleringsbestemmelser. I samordnet uttalelse til planforslaget uttrykker Fylkesmannen at slike spørsmål vil måtte løses etter gjeldende lovregler for innløsning og erstatning etter etterfølgende oppgjør. De fremmer derfor et justert råd i sin uttalelse til planforslaget om at «alle i rød støysone bør vurderes innløst».

Rådmannen erkjenner at man ikke kan fastsette grenser for når det skal foretas innløsning av eiendom. Det kan allikevel ikke være slik at planen kun setter krav til innendørs støyforhold. Uten en bestemmelse om støykoter som grenser for tilbud om innløsning, vil eneste regulerte kriterium for når innløsning vil bli en følge, være kravet til innendørs støynivå.

Jamfør retningslinje T-1442 med tilhørende veileder anbefales at retningslinjene må gjøres juridisk bindende ved å innarbeide grenseverdiene i reguleringsbestemmelser. T-1442 gir anbefalte grenseverdier både for maksimalt innendørs- og utendørs støynivå. Anbefalt støynivå på uteplass og utenfor rom med støyfølsomt bruksformål, der flystøy er støykilde, er $L_{den} = 52$ dB. Dette er tilsvarende grensen mellom gul og hvit støysone uten støyskjermende tiltak. Da det ikke er mulig å gjennomføre fysiske tiltak for å dempe utendørs støy, vil et slikt krav være meget kostnadskrevende. Det er uansett på det rene at utendørs støynivå må reguleres i planen all den tid man ikke kan sette grenser for innløsning.

Fylkesmannens råd er nå å innta bestemmelse om at «alle i rød støysone bør vurderes for innløsning». Sett i forhold til juridisk merknader til reguleringsplanbestemmelsene, synes det klart at uttrykket «bør vurderes» ikke er et entydig nok og dermed ikke gir en etterprøvable regel for hva som kan tillates. Rådmannen finner dermed en slik formulering uegnet som reguleringsbestemmelse.

Helse- og omsorgsdepartementet oppfordrer kommunen til «å legge inn i planen tilstrekkelige bestemmelser som forebygger problemer i etterkant. Det gjelder bl.a. grense for

tilbud om innløsning og bestemmelser tilknyttet lavfrekvent støy». Forsvarsbygg grenseverdier og kriterier for å tilby innløsning vurderes ikke å ivareta dette.

Krav til utendørs støynivå er normal praksis i reguleringsplaner for støyende virksomheter. Kravene i slike reguleringsbestemmelser er oftest i samsvar med anbefalingene i T-1442, selv om man også her må åpne for avvik.

Rådmannen foreslår derfor å endre bestemmelsen om kriterier for innløsning til å sette krav til utendørs støynivå:

*«For eksisterende bygninger utenfor planområdet med støyfølsomt formål skal lydnivået **utenfor rom med støyfølsomt formål** ikke overstige $MFN_{day} \geq 100 \text{ dBA}$ eller $L_{den} = 62 \geq \text{dBA}$, angitt som beregnet frittfelt lydnivå.*

Dersom kravet til maksimalt utendørs støynivå ikke tilfredsstilles, vil følgen automatisk være at Forsvarsbygg enten må søke om dispensasjon fra å drive virksomheten eller tilby innløsning av eiendom.

Rådmannen er uenig i Forsvarsbyggs påstand om at det ikke foreligger støyfaglig begrunnelse for en slik grense. Hvilket utendørs støynivå som er faglig forsvarlig i denne sammenheng, må vurderes ut fra flere forhold. Her er det naturlig å skjene til anbefalingene i T-1442 med veileder og veilederens flystøykapittel særskilt. Sitat: « På grunn av de begrensende muligheter for effektive tiltak i forhold til utendørs støynivå, bør alle eksisterende bygninger med støyfølsomt bruksformål som vil komme innenfor rød sone for ny flyplass vurderes for tilbud om innløsning, avhengig av bygningens standard og utendørs støynivå».

Vi viser for øvrig til vurderingene i rådmannens saksframlegg til 1. gangs behandling av planforslaget i møte 27.06.14.

Forsvarsbygg fremmer også innsigelse dersom kommunen ikke endrer bestemmelsen om krav til innendørs støy for eksisterende bebyggelse utenfor planområdet. Forsvarsbyggs forslag til ny formulering lyder:

«For eksisterende bygninger utenfor planområdet **bør** innendørs lydforhold fra aktiviteten ved flystasjonen som følge av gjennomføring av planen, **tilstrebe** grenseverdier for lydklasse C angitt i NS 8175: 2012. Der dette ikke er praktisk mulig mht. rene bygningstekniske forhold eller ikke er gjennomførbart innenfor et forsvarlig kost/nytteforhold skal lydklasse D angitt i NS 8175:2012 overholdes».

Kommunens eget forslag i bestemmelsene som var på høring lyder:

«For eksisterende bygninger utenfor planområdet med støyfølsomt bruksformål **skal** innendørs lydforhold overholde grenseverdier for lydklasse C angitt i NS 8175:2012. Der dette ikke er praktisk mulig mht. rene bygningstekniske forhold eller ikke gjennomførbart innenfor et forsvarlig kost/nytteforhold **kan det avvikes** fra kravet dog ikke lavere enn lydklasse D angitt i NS 8175:2012.»

Fylkesmannen har følgende kommentar til bestemmelsen, jfr. s. 13 i deres høringsuttalelse:

«Pkt. 4.9 Støy: Jfr. våre vurderinger til temautredning støy har Ørland kommune tatt Fylkesmannens anbefalinger inn i reguleringsbestemmelsene. Vi har ingen merknad til dette punktet i bestemmelsene.»

Samtidig har Fylkesmannen fremmet juridiske merknader til reguleringsbestemmelsene i eget vedlegg til høringsuttalelsen. Generelt påpekes at reguleringsplanen må være avklarende og ha bestemmelser som gir størst mulig forutsigbarhet for myndigheter og berørte. Skjønnsmomenter og vurderingstema vil ikke ha rettslig innhold og kan ikke inngå i reguleringsbestemmelsene som forbud eller krav.

Fylkesmannen påpeker blant annet at formuleringen i § 4.9.2, 1. ledd, annet punkt, jfr. ovenfor, ikke er tilstrekkelig presis til å være bestemmelse med juridisk bindende virkning (gjelder kriteriet for når det kan fravikes fra klasse C, bestemmelse om kost/nytte og begrepet «bygningsteknisk krevende»)

Det ble derfor naturlig for kommunen å stille spørsmålstegn ved Forsvarsbyggs forslag (krav) til ny formulering av tilsvarende bestemmelse. Formuleringene her synes klart mer upresis med stort rom for skjønn, og er dermed uegnet som bestemmelse. Forsvarsbyggs innsigelse og Fylkesmannens høringsuttalelse i form av juridiske merknader, ble samlet sett motstridende mht. formulering av denne bestemmelsen.

I brev til Fylkesmannen datert 20.09.14 ber kommunen om avklaring på dette forhold. Tilsvaret ble mottatt per e-post av 10.10.14. Fylkesmannen uttaler seg ikke konkret til Forsvarsbyggs forslag til formulering, men gjentar generelt at bestemmelsene må være entydige og forutsigbare. Se vedlegg til saken.

Grenseverdier for innendørs støynivå må i reguleringsbestemmelser settes som et krav. Begrep som «bør tilstrebe» gir klart rom for skjønn og etterfølgende vurderinger som Forsvarsbygg selv skal foreta. Som Fylkesmannen sier i sin uttalelse, vil kriteriene «ikke være praktisk mulig med hensyn til bygningstekniske forhold» og «ikke gjennomførbart innenfor en forsvarlig kost/nytteforhold» være veiledende med hensyn til en dispensasjonsvurdering. Ordet «avviks» må derfor endres til «dispenseres».

Et av kriteriene som skal oppfylles for å kunne fravike kravet til lydklasse C ($L_{pA24h} = 30$ dB) er at det ikke vil være forsvarlig å gjennomføre dette etter en kost/nyttevurdering. All den tid det ikke foreligger anerkjente prinsipper for kost/nyttevurderinger mht. flystøy, og all den tid Forsvarsbygg ikke har utarbeidet slike, er det meget uklart hva tiltakshaver vil legge til grunn for begrepet «forsvarlig». Dette er meget uforutsigbart for støyberørte og samtidig vanskelig å angi når bestemmelsen er brutt. Vi viser igjen til Fylkesmannens kommentar i «juridiske merknader til bestemmelsene».

I lys av dette mener rådmannen at Forsvarsbygg må utarbeide slike prinsipper, og som deretter må legges til grunn i forbindelse med en eventuell dispensasjonsvurdering.

Det kan synes som at Forsvarsbygg har nærmet seg kommunen noe med hensyn til klasse C/klasse D-problematikken. Forsvarsbyggs tolkning av eget forslag til bestemmelse i forbindelse med oversendelse av forslag til reguleringsplan den 22.01.14, innebar at tilstrebelse av klasse C kun skulle søkes for hus som per i dag hadde innendørs støynivå høyere enn klasse D. Dette følger også av Forsvarsbyggs anslag av hvor mange som ville få gjennomført fasadetiltak, uttalelse i møter og deres oppfølgende brev av 30.04.14 etter at Fylkesmannen kom med sitt råd til ny formulering. Forsvarsbygg mente formuleringen Fylkesmannen anbefalte, ville medføre at flere hundre boliger ekstra ville bli nødt til å få fasadetiltak.

Forsvarsbyggs forslag til ny formulering kan tyde på at de nå vil vurdere tiltak på boliger som pr. i dag har lavere innendørs støynivå enn klasse D. Med en antagelse (jfr. hva Forsvarsbygg selv har lagt til grunn ved beregning av antall boliger med tiltak) om at en gjennomsnittsbolig demper 25 dB, vil mange boliger i øvre deler av gul sone burde bli berettiget til tiltak. For

disse boligene vil det ikke være bygningsteknisk krevende å oppnå klasse C. Da gjenstår kun en kost/nytte vurdering - en vurdering som skal gjøres for hver enkelt bolig.

Forsvarsbygg har nå uttalt at deres nye forslag til formulering gir noen flere berettiget til tiltak, men ikke i det omfang som de selv hevdet ble resultatet av Fylkesmannens råd fra 27.02.14. En formulering de nå selv har valgt å fremme. Rådmannen får ikke dette til å henge sammen. Enten må Forsvarsbygg tillegge «kost/nytte» vurderingen en annen konsekvens enn tidligere, eller så vil manglende oppfyllelse av forsvarlig kost/nytte ikke være avgjørende, all den tid det fortsatt står «bør tilstrebe».

Med Forsvarsbyggs svake formulering er det uklart hva som blir det faktiske utfallet. Her er klasse D kravet.

Som følge av Fylkesmannens høringsuttalelse fastholder rådmannen sitt forslag til bestemmelsenes § 4.9.2, med endring som framgår av vedlagte forslag til reviderte reguleringsbestemmelser hvor «avvikes» er endret til «dispenseres».

Klasse C som hovedregel støttes også av Folkehelseinstituttet (uttalelse utarbeidet i samråd med Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet), støygruppa Ørland, Ørland støygruppe gul sone Uthaug og Uthaugsveien inkl. velforeninger og styringsgruppa for Aksjon bevar Uthaug.

2) Frister for gjennomføring av tiltak for å tilfredsstille støygrenser

En forsvarlig fremdrift og avklaring på henholdsvis fasadetiltak og ikke minst innløsningsprosess, er svært viktig for å redusere den psykiske belastningen for de støyberørte.

Da det ikke kan settes krav til hvem som skal få tilbud om innløsning, må frister knyttes til tidspunkt for oppfyllelse av støykrav, ikke til tidspunktet for et tilbud om innløsning. Man innser imidlertid at sistnevnte hadde vært mer hensiktsmessig. Pga. forhandlingsprosess, i enkelte tilfeller rettsavgjørelser, vil det være vanskelig å sette en frist for når et slikt tiltak skal være gjennomført. Rådmannens forslag til frist er satt med utgangspunkt i at kommunens bestemmelser i praksis vil innebære tilbud om innløsning til ca. alle i rød støysone, et større antall enn hva som blir tilfelle dersom Forsvarsbyggs kriterier blir lagt til grunn, og at fristen gjelder «gjennomføringen» ikke tilbudet.

3) Områder med fare for hørselsskade – konsekvenser ved avvik

Forsvarsbygg har lagt til grunn at $MFN_{day} \geq 110$ dB er en konservativ grense for hvilke områder hvor opphold uten hørselvern kan medføre risiko for hørselsskade. Gjennom tilleggsnotat nr. 12, - «normal og avvikende flyging», gjøres det rede for i hvilke tilfeller det må avvikes fra fastsatt flymønster og konsekvenser av dette. Her legges til grunn at f.eks. såkalt «avbrutte landinger» skjer ca. 50 ganger per år, og at slike hendelser vi føre til økt støynivå i områder nær der landing avbrytes.

Allikevel vil ikke verdien MFN_{day} endres ved boliger utenfor plangrensen. MFN_{day} er en statistisk parameter, og angir et lydnivå som opptre 3 ganger per uke. Enkelthendelser vil derfor kunne medføre høyere maksimalnivåer ved bebyggelse, men Forsvarsbygg mener disse ikke gir nivåer over hørselsskadelig nivå siden $MFN_{day} = 110$ dB vurderes som konservativ. En ser da bort fra såkalte «krisesituasjoner»/ uforutsette hendelser.

Dersom man gjennom støymåleprogram og logging av flytraséer kan dokumentere at beregningene som ligger til grunn for støyutbredelse ikke var korrekt, må støyberegningen revideres og berørte bli vurdert på nytt ut fra de til en hver tid gjeldende grenseverdier for støy i reguleringsbestemmelsene. Dette er særskilt kritisk for eiendommer som ligger utenfor

Forsvarsbyggs kriterier for innløsning, men allikevel utsatt til mht. høye maksimalnivåer og mulige avvik. Med kommunens forslag til maksimalgrenser for utendørs støy er slike avvik ikke kritisk mht. helseskade.

4) Lavfrekvent støy

I mangel på norske grenseverdier for lavfrekvent støy kan rådmannen ikke se at man kan innta grenseverdier som regulerer dette i reguleringsplanen. De danske grenseverdiene er utarbeidet for støykilder med jevn og stabil lydavgivelse, og er i følge Forsvarsbygg ikke egnet for jagerflystøy. Temaet er likevel sentralt, og en foreslår derfor at det settes krav til videre utredning og etterfølgende tiltak som del av miljøoppfølgingsplanen (MOP).

B. LANDBRUK

Etablering av Ørland hovedflystasjon har en rekke negative konsekvenser for landbruket i kommunen. Arealbeslag og støy er de største utfordringene for landbruket og spesielt husdyrproduksjonen i forbindelse med utbygging av Ørland Hovedflystasjon. Det er viktig at man legger til rette for videre landbruksdrift og husdyrproduksjon i kommunen og at man tar vare på og sikrer de landbruksarealene som fremdeles kan brukes til matproduksjon innen for planområdet.

1) Landbruksarealer og jordvern

Nedbygging av arealer i nord og inne på stasjonen gjør at 13 driftsenheter i nord og øst, i tillegg til 5 driftsenheter innenfor basen berøres. Dette gjelder også husdyrbrukene og heltidsgårdbrukere. Arealbeslaget har store konsekvenser både for den det gjelder, men også for jordbruksproduksjonen i kommunen. Totalt er det snakk om nedbygging av inntil **1530** dekar, fordelt på **1040** dekar til selve kampflybasen og **265** dekar til andre formål inne på basen, samt **225** dekar til stripeforlengelse, ammunisjonslager og bebyggelse i nord og øst, derav 19 daa i øst ved Mikkeltaugen.

Jordvern er en viktig nasjonal målsetting, men i forbindelse med etablering av ØHF må militære sikkerhetshensyn veie tungt. Rådmannen legger derfor dette til grunn ved behandling av reguleringsplanen.

Det er fra rådmannens side viktig å sikre at det fremdeles legges til rette for fortsatt landbruksdrift på de arealene som ikke blir berørt. En rekke forhold omkring dette er presisert i høringsuttalelser fra bl.a. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Norges Bondelag og Landbruksnemnda i Ørland og Bjugn. Det pekes også på at arealer som blir midlertidig omdisponert i forbindelse med anleggsperioden skal tilbakeføres til dyrkbar jord i framtiden. Det henstilles også om at anleggs og riggområder etableres uten å komme i konflikt med dyrka mark.

Hensyn til landbruksproduksjonen bør inngå som en del av reguleringsbestemmelsene. I tillegg presiseres rammer og innhold i MOP landbruk.

2) Drift av jordbruksarealer i reguleringsområdet

Plikten til å drive jordbruksarealer etter jordlovens § 8 gjelder for alt jordbruksareal, uavhengig av hvilken planstatus jordbruksareal måtte ha. I tilfeller hvor driveplikten oppfylles ved utleie, er det en betingelse at det representerer en driftsmessig god løsning. Dette gjelder også adkomst til arealene. Flere høringsinstanser nevner dette, og det er av den grunn viktig å presisere dette.

3) Drenering, avløp og vannføring

Store deler av dreneringssystemene som blir berørt av utbyggingen må legges om. I tillegg blir det mer areal som enten bygges ned eller legges i asfalt. Dette medfører at det blir mer vann og større variasjon i vannstanden i kanalene ut fra basen. I kombinasjon med forventet mer regn i framtiden må avløpssystemene dimensjoneres tilsvarende. Det er viktig at dimensjoneringen skjer helt ut til fjorden, slik at det ikke blir tilgrensende naboeiendommer som får kostnadene med den økte vannmengden som følge av erosjon m.m. I og med at kanalene ligger utenfor planområdet kan en bare oppfordre Forsvarsbygg til at de allikevel tar kostnadene ettersom grunneierne blir påført ulemper som følge av utbyggingen. Utfordringene påpekes i høringsuttalelser fra Norges Bondelag, Fylkesmannen og grunneiere i området.

4) Nydyrking

Utbyggingen av kampflybasen vil medføre at store jordbruksarealer av svært god kvalitet blir nedbygd. Samtidig er det mange som mister store deler av driftsgrunnlaget, også gårdbrukere som driver på heltid. Det er viktig å opprettholde og helst øke matproduksjonen i distriktet jfr. sentrale, regionale og lokale mål og planer. Nydyrking vil derfor være et godt tiltak for å kompensere for noen av ulempene utbyggingen av kampflybasen medfører. Dette påpekes av bl.a. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Norges Bondelag og Landbruksnemnda Ørland og Bjugn. Rådmannen har iverksatt undersøkelser for å kartlegge potensial for nydyrking i Ørland kommune, også innenfor reguleringsplanområdet. Nydyrking taes inn som et mulig tiltak i reguleringsbestemmelsene § 5.5 første ledd.

5) Kulturlandskapet

Bebyggelsen på Grande og Uthaug har stor betydning for opplevelsen av kulturlandskapet. Mye av bebyggelsen har også kulturhistorisk verdi. Rådmannen har vurdert dette, og bevarelse av kulturlandskap og bebyggelse er tatt inn som hensynssone i kommuneplanens arealdel. Norges Bondelag, Fosen naturvernforening, Støygruppa Ørland, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Sør-Trøndelag Fylkeskommune påpeker dette i sine uttalelser.

6) Husdyr og støy

Det er usikkerhet knyttet til husdyr og støy. Forsvarsbygg har gjennomført to undersøkelser hvor man har sett på husdyrs reaksjoner på flystøy i de mest berørte områdene. Det kommer fram i høringsuttalelser fra bl.a. Norges Bondelag at man må sikre seg nok kunnskap om husdyr og støy og det oppfordres til videre undersøkelser. Fylkesmannen ønsker at dialogen med Mattilsynet om denne problematikken opprettholdes. Videre undersøkelser om husdyr og støy taes inn i reguleringsbestemmelsene § 4.3.4 og det presiseres et tidsperspektiv på gjennomføring.

Rådmannen vil sammen med Fylkesmannen ha tett dialog med Mattilsynet for å finne gode langsiktige løsninger for melkeproduksjon og videre husdyrhold ved planområdet framover. Det er viktig å sikre langsiktig kompetansebygging som grunnlag for å avklare muligheter for husdyrhold i de støyutsatte områdene ved ØHF. Andre forhold omkring bebyggelse og støy omtales i kapittel om støy.

7) Forurensing

Det må også undersøkes videre hvorvidt det finnes skadelige kjemikalier som følge av ny flytype og større aktivitet. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag påpeker at dette ikke er tilstrekkelig dokumentert. Rådmannen sikrer dette gjennom en egen bestemmelse. Fra landbrukets side er det særlig usikkerhet i forhold til fôr og matproduksjon. Videre undersøkelser er tatt inn i reguleringsbestemmelsene § 4.3.4, og det presiseres et tidsperspektiv på gjennomføring.

8) Andre forhold

En rekke uttalelser til planforslaget er av privatrettslig karakter og kan av den grunn ikke behandles innenfor rammene i plan og bygningsloven. Dette er f.eks. forhold omkring erstatning og innløsning av eiendommer.

Flere forhold som det pekes på i høringsuttalelsene er knyttet til problemstillinger utenfor planområdet. Dette kan ikke behandles i reguleringsplanen. Rådmannen vil presisere at dette er viktige områder som man må arbeide videre med sammen med landbruksnæringa og myndighetene. Det er bl.a. iverksatt et arbeid for å kartlegge muligheter og scenarier for landbruket i de mest berørte områdene.

C. HELSE OG TRIVSEL

1) Sosiale utfordringer i anleggsfasen

Etablering av kampflybasen gir Ørland kommune mange muligheter, samtidig som den medfører flere utfordringer for lokalsamfunnet, blant annet som en følge av en omfattende anleggsfase. For å imøtekomme ulempene vil det fra anleggsfasen av være behov for økt kapasitet innen forebyggende helse- og sosiale tjenester og beredskapsarbeid. Ørland kommune er avhengig av å få på plass en samarbeidsavtale med staten/Fylkesmannen vedrørende finansiering av dette i anleggsfasen. Etter anleggsfasen vil stillingene bli implementert inn i ordinær drift som en følge av forventet befolkningsvekst.

2) Støy som helseproblem

Helse- og omsorgsdepartementet påpeker at det er viktig at støyhensyn er tilstrekkelig forebygget som en del av planprosessen. De anbefaler å legge inn tilstrekkelige bestemmelser som vil kunne forebygge problemer i etterkant. Helseplager som følge av støyeksponering kan i tillegg til redusert trivsel og livskvalitet, medføre stressrelatert sykdom, muskelspenninger og muskelsmerter, høyt blodtrykk og hjertekarlidelser.

Det vil være områder utenfor basen hvor takeoff og landing kan medføre fare for hørselsskade ved kort eksponering. Kommuneoverlegen påpeker viktigheten av god merking og avgrensning av de aktuelle områdene. Folkehelseinstituttet skriver i sin uttalelse at alle disse områdene må sperres av, noe som vanskelig lar seg gjennomføre i praksis.

Barn og unge vil generelt bli berørt av økt aktivitet ved kampflybasen i form av økt flystøy og større trafikk av tunge kjøretøy langs veinettet. Fylkesmannen presiserer i sin uttalelse viktigheten av å legge fly- og øvelsesaktivitet til tidspunkt som minst mulig uroer dagliglivsaktiviteter og nattero for de minste barna.

Folkehelseinstituttet støtter rådmannens vurderinger om avbøtende tiltak som varsling, forutsigbarhet, miljøovervåkning og etablering av egne traseer for helikoptertrafikk

3) Flytting av Hårberg skole

Studier viser at støy gir påvirkning på læring og hukommelse hos skolebarn. Rapport fra *Folkehelseinstituttet* viser til studier hvor flystøy gir negativ effekt på barns leseferdigheter og gjenkjennelseshukommelse, blant annet fordi mye av læringen foregår via muntlig kommunikasjon og de er avhengig av gode akustiske forhold. Ansatte ved skolen støtter dette og opplyser at de må stoppe undervisningen ved takeoff og landing. Spesielt vil dette gå utover barn som lar

seg lett avlede og som kan ha andre konsentrasjonsutfordringer. *Fylkesmannen* understreker dette ved at flyaktiviteten vil ha stor innvirkning på det pedagogiske arbeidsmiljøet for elever og ansatte ved Hårberg. I anleggsfasen vil Hårberg skole videre være spesielt utsatt for støy og støvforurensning fra anleggstrafikk, samt fra anleggsstøy og luftforurensning fra anleggsområdet inne på flystasjon.

Fylkesmannen presiserer i sin uttalelse nødvendigheten av at disse forhold vektlegges i videre planlegging og aktivitet, med hensiktsmessige avbøtende tiltak for å sikre elevene forsvarlig arbeidsmiljø (jfr. *miljørettet helsevern i Folkehelseloven*) inntil skolen er etablert på et annet egnet sted.

Virksomheten ved Hårberg skole må flyttes som en følge av etablering av kampflybasen. Det må iverksettes nødvendige tiltak for å sikre barnas læringsmiljø (jfr. miljørettet helsevern i Folkehelseloven) før flytting og ny skole er på plass. Dette støttes av faglige innspill fra Folkehelseinstituttet, Helse- og Omsorgsdepartementet, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Sør Trøndelag Fylkeskommune.

Dette vil også være gjeldende for Marihøna barnehage. Marihøna barnehage er en privat virksomhet, men Ørland kommune har et ansvar for barna som går i barnehagen. Folkehelseinstituttet påpeker i sine uttalelser at det bør bestrebes løsninger som i størst mulig grad reduserer antall støyfølsomme bygninger, som for eksempel barnehage.

D. NÆRMILJØ, FRILUFTSLIV, NATURMILJØ, KULTURMINNER OG KULTURMILJØ

1) Nærmiljø og friluftsliv

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag gir flere faglige råd til reguleringsplanen som omhandler nærmiljø og friluftsområder. Det pekes på at Ørland allerede har få områder for friluftsliv, og at naturområder utenfor planområdet må ivaretas i ei tid med press på arealer.

Det er viktig å sikre alle friluftsområder i regionen, og skjerme disse mest mulig mot bl.a. støyforurensning. Mange av friluftsområdene i Ørland og Agdenes vil få et støynivå som er over grensen for det som er anbefalt (35-40 dB).

Austråttlunden er allerede et hardt belastet område og Rusaset vil kunne bli et avlastingsområde for Lunden.

Det er viktig å legge til rette for publikum i verneområder. Det gir muligheter for å lære om naturen gjennom positive naturopplevelser, og vil bidra til attraktive tilbud for friluftsliv. Dette er også viktig for folks helse. De mest nærliggende areal er Instrandfjæra, Brekstadfjæra og Rusasetområdet.

Rusasetområdet vil i fremtiden bli et godt område for friluftaktiviteter i tillegg til de tre områdene som Fylkesmannen peker på som kompensasjonsareal for tapte friluftsområder.

Disse tiltak vil generelt sett ha stor betydning for Ørland våtmarkssystem og de funksjoner systemet ivaretar i det internasjonale våtmarksperspektivet og som friluftsområder.

2) Naturmiljø

Fylkesmannen påpeker at Ramsarområdet Ørland våtmarkssystem er et helhetlig våtmarkssystem og ikke fire uavhengige våtmarker. Områdene er vernet for å sikre mer av

sammenhengen på Ørland, og vil samlet sett gi en robusthet i systemet. Også ikke vernede områder inngår i den økologiske sammenhengen. Press mot andre viktige områder i Ørland gir en samlet uheldig innvirkning på våtmarksystemet. Det er derfor viktig at prosessen med sikring av kompensasjonsareal kommer i gang raskt i gang.

Fylkesmannen foreslår at følgende tre utvidelser av Ørland Våtmarksystem vurderes som kompensasjon for de uheldige konsekvensene ved etablering av Ørland hovedflystasjon:

- Brekstadbukta
- Innstrandfjæra
- Neslandet (Bjugn kommune)

Miljødirektoratet har sendt brev til det norske Ramsar-sekretariat, hvor de blir gjort oppmerksom på trusler i Ramsarområdet Grandefjæra.

Etter Fylkesmannens vurdering vil planlagt flymønster (alternativ 2) gi middels eller store negative konsekvenser for Grandefjæra, ikke liten til middels negative konsekvenser som beskrevet i konsekvensutredningen. Dette gir grunnlag for å tro at Ramsar-sekretariatet vil følge opp bekymringsmeldingen. Våtmarksområdenes verdier vil kunne bli vesentlig redusert. Ramsarkonvensjonens strategi for å begrense skade er følgende i prioritert rekkefølge:

- a) Unngå tap av våtmark
- b) Begrense skadene/minimalisere skadene hvis det er umulig å unngå skade
- c) Kompensere tapte arealer med ny

Det er viktig å komme i gang med oppfølgende undersøkelser/overvåking av fuglelivet i våtmarksområdene. Dette bør skje så snart som mulig. Videre at kompensasjonsarealer klarlegges så snart som mulig. Krav til undersøkelser og overvåkning er nå presisert i ny reguleringsbestemmelse § 4.3.4.

3) Kulturminner og kulturmiljø

Temaene landskap, lokalklima, kulturminner og kulturmiljø i miljøoppfølgingsprogrammet er viktig, jfr. reguleringsbestemmelsenes § 7.2.2 og § 4.3.1 (miljøoppfølgingsprogram). Programmet vil være av stor betydning for både landbruket og tilhørende kulturlandskap. Hensynet til kulturminner og kulturmiljø må veie tungt i utbyggingssammenheng.

Når store deler av kulturlandskapet endres i negativ retning ved fjerning av bebyggelse og mindre tilgjengelighet/trivsel pga. økt støy, er det viktig at det gjøres en innsats i det øvrige kulturlandskapet med bevisst holdning og kompetanse knyttet til levende landbruk, bebyggelse og landskapsverdier.

Alle høringsuttalelsene peker på viktigheten av å bevare kulturmiljø og kulturminner. *"Ingen folk har noen framtid uten å ha en fortid å bygge på"*.

4) Samlet vurdering nærmiljø og friluftsliv, naturmiljø, kulturminner og kulturmiljø

Globalt er våtmarker blant de mest ødelagte og sterkest påvirkede av alle økosystemer. I tillegg forringes gjenværende områder i et høyere tempo enn noe annet økosystem. Det internasjonale klimapanelet (IPCC) har konkludert med at våtmark er blant naturtypene som er særlig utsatt for klimaendringer. Den samlede belastningen på naturtypen er forventet å øke fremover.

Ørland har fire Ramsarområder. Disse områdene er viktige leveområder for vannfugl, og deler av disse leveområdene står i fare for å bli forringet. Vårt ansvar er å hindre forringelse av disse og sørge for at skaden blir minst mulig. Det er viktig å etablere erstatningsarealer for

fugl som er avhengig av våtmarkene som livsmiljø. Det er også viktig å få på plass et langsiktig og faglig basert overvåkingsprogram for våtmarksområdene i Ørland.

Kulturarven, både den materielle og den immaterielle, er i et identitetsperspektiv særs viktig å ivareta over tid. For Ørland, som står midt i en dramatisk forvandling/endringstid, blir det ekstra viktig å sørge for å ivareta sin egen kulturarv, heri bygningsarv - slik at den blir et grunnlag for stolthet, trivsel og positiv framtidig kultur/samfunnsutvikling.

Rådmannen har tillit til at nevnte utfordringer blir vurdert på en god måte i miljøoppfølgingsprogrammet.

E. TRANSPORT OG INFRASTRUKTUR

Det er viktig å bygge gang og sykkelveg på hele strekningen fra Hårberg til Uthaug, og ikke bare fra Uthaug til Kottemyra som høringsforslaget legger opp til. Viktigheten av dette tiltaket er beskrevet av rådmannen i flere sammenhenger og i uttalelser fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Folkehelseinstituttet. I tillegg påpekes behovet i flere uttalelser fra beboere på Uthaug m.fl.

Anleggstrafikken vil føre til stor belastning på vegnettet. Det er derfor viktig at Forsvarsbygg utreder tiltak som klart ivaretar trafikksikkerheten og reduserer støyulempene for berørte naboer. Når det er besluttet hvor steinuttak skal lokaliseres, må slik utredning forelegges kommunen og fylkeskommunen til behandling.

Dersom det legges opp til at steintransport skal komme østfra og inn til anleggsområdet på flybasen, må Tungaveien benyttes som anleggsvei, og ikke fylkesveiene 710 og 245. Dette påpekes også av Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Rådmannen har i forslag til reviderte reguleringsbestemmelser tatt inn bestemmelser om gang- og sykkelveg Hårberg - Uthaug.

F. PLANBESTEMMELSER - ENDRINGER MED BEGRUNNELSE

1) Innledning

De endringer som foreslås i bestemmelsene er i all hovedsak hjemlet i innspill fra offentlige høringsinstanser. Endringene består dels av presiseringer og dels gjelder endringene forhold som i all hovedsak berører Forsvarsbygg og hvor Forsvarsbygg har uttalt seg i den forutgående prosessen Forsvarsbygg sitt syn er derfor kjent. Det er ikke gjort endringer med hensyn til arealformål eller plangrenser, eller andre forhold av betydning for utnyttelsen av det regulerte arealet.

Forsvarsbygg har fremmet innsigelse mot bestemmelser i det forslaget som ble sendt på høring og har gitt til kjenne stor motstand mot de endringer som foreslås i bestemmelsene nå. Generelt anfører Forsvarsbygg at endringene er så store at det betinger ny høring og dels mener Forsvarsbygg at endringene innebærer rett til å fremme nye innsigelser. Uansett vil det måtte forventes at kommunens eventuelle planvedtak vil bli påklaget.

Rådmannen vil før omtalen av de enkelte endringene kort gjøre rede for de rammer som gjelder mht. innsigelser og hvilket handlingsrom kommunen har ved 2. gangs behandling av en reguleringsplan.

2) Innsigelser

Det følger av plan og bygningsloven at "berørt statlig og regionalt organ" kan fremme innsigelse mot en reguleringsplan eller bestemmelser til en slik plan. Det å fremme en innsigelse er et meget alvorlig skritt og må ikke forveksles med den ordinære klageadgangen. Den rettslige betydningen av innsigelse er at kommunens planvedtak ikke blir rettslig bindende, og at myndigheten til å treffe endelig planvedtak overføres til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Derfor er det satt snevre grenser for å kunne fremme en innsigelse. Disse grensene er konkretisert slik i *Rundskriv 2014-02-18. H-02/14. Retningslinjer for innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven*:

En innsigelse skal være forankret i og begrunnet ut fra vedtatte nasjonale eller regionale mål, rammer og retningslinjer. Dersom det ikke kan dokumenteres at det foreligger slike føringer, vil det ikke være grunnlag for innsigelse. Det kan for eksempel være gitt viktige føringer i lover, stortingsmeldinger, statlige planbestemmelser, statlige planretningslinjer, regionale planer og rundskriv. Innsigelsesmyndigheten må vise tydelig til hvilken nasjonal eller regional interesse innsigelsen er begrunnet i.

Det er altså de overordnede interesser et statlig organ er satt til å forvalte som skal kunne gi grunnlag for innsigelse. Dersom en reguleringsplan ikke er optimal i forhold til et statlig organs konkrete særinteresser som utbygging, vil ikke det i seg selv gi grunnlag for innsigelse. I aktuell plansak ligger antagelig støybestemmelsene på et slikt overordnet nivå – og kan gi grunnlag for innsigelse. Innsigelse knyttet til støybestemmelsene foreligger allerede gjennom høringsuttalelsen fra Forsvarsbygg. De øvrige bestemmelsene til planen hvor det er gjort endringer er konkrete og uten betydning for Forsvarets interesser på et overordnet nivå.

Det hører med å nevne at en innsigelse må fremmes før fristen for å uttale seg går ut. Dersom rådmannens forslag vedtas nå vil det ikke løpe noen ytterligere uttalefrist, men spørsmålet om Forsvarsbygg ville hatt innsigelsesrett i en høringsfase vil kunne få betydning for behandlingen av en eventuell klagesak.

3) Kommunens handlingsrom ved 2.gangs behandling av plan

Det planforslag som sendes ut på høring skal være et gjennomarbeidet forslag og representere kommunens forslag til plan. At det gjennomføres en høringsrunde innebærer imidlertid også at kommunen er forpliktet til å vurdere de innspill som kommer, herunder vurdere om planforslaget bør endres. Dersom det gjøres vesentlige endringer må forslaget sendes ut på høring. Som vesentlig regnes for eksempel selv mindre endringer i planformål, planområde osv. Dette vil være endringer som omverdenen bør få uttale seg om på ny før endelig vedtak fattes.

Presiseringer av opprinnelige bestemmelser er ikke vesentlige endringer. Som mindre vesentlig regnes også endringer som i all hovedsak kun har betydning for en eller få berørte – forutsatt at vedkommende allerede har hatt anledning til å uttale seg slik at kommunen har et tilstrekkelig grunnlag for sine vurderinger.

Som nevnt innledningsvis innebærer de endringer rådmannen foreslår en del presiseringer uten at hovedinnholdet i bestemmelsene endres.

Dette gjelder for så vidt også endringene hva angår bestemmelsene om støygrenser. For øvrig ligger det vesentlig av endringene i at det er tilføyd en del tiltak som må på plass i forbindelse med utbyggingen, dvs. at det er gjort endringer i rekkefølgebestemmelsene. De tiltak som er tilføyd er ikke nye og har vært gjenstand for omfattende diskusjoner med Forsvarsbygg. Det viser for øvrig til kommentarene knyttet til de enkelte endringene. Etter rådmannens oppfatning er ikke endringene hver for seg eller samlet av en slik karakter at planforslaget må sendes ut på høring på ny, hvilket det heller ikke er tid til.

4) De bestemmelser det er gjort endringer i.

Pkt 4.3. (MOP)

Pkt.4.3.1

I kulepunktene er det gjort følgende endring:

- Utslipp til luft, vann og grunn er endret til Utslipp til luft, vann og grunn og mulig påvirkning på folke- og dyrehelse

Her er det gjort en tilføyelse for å klargjøre at både forurensning og virkningen av forurensning skal omtales.

Endringer er hjemlet i innspill særlig fra Fylkesmannen.

Nytt pkt 4.3.3

Her er opprinnelig bestemmelse fra forslaget som ble lagt frem i møtet i planutvalget 05.05 og 06.06 hentet inn igjen. Bestemmelsen lyder:

Med hensyn til landbruk skal MOP blant annet vise

- *Tiltakshavers målsetning knyttet til landbruksdriften*
- *Relevant areal med drenering/grøfter og annen landbruksrelatert infrastruktur*
- *Oversikt over nedbygging/frigivelse av relevant areal, med tidsplan*
- *Utnyttelse og omplassering av matjord på omdisponerte områder*
- *Vedlikehold og utvikling av landbruksdrenering*
- *Adkomster og kjøreveger for landbruksdrift*
- *Skjøtselseplan for dyrka jord og annet grøntareal*

MOP skal fastsette fremdriftsplan for det arbeidet/ de registreringer som nevnt ovenfor, samt på hvilken måte sivilsamfunnet og offentlige instanser skal sikres medvirkning i prosessen. Arbeidet skal være sluttført senest 31.12.2015

Endringen er hjemlet i innspill fra Fylkesmannen.

Nytt pkt 4.3.4

Bestemmelsen omhandler pålegg om nærmere utredning av bestemte forhold og gjennomføring av tiltak. Bestemmelsen er noe generell, men det har sammenheng med at man gjennom arbeidet med MOP skal lage program for utredningene og at man i dag ikke kjenner til hva utredningene viser av konsekvenser og nødvendige tiltak. Bestemmelsen lyder:

Med hjemmel i pbl § 12-7 nr. 12, jfr. konsekvensutredningsforskriften § 12, 5.ledd skal følgende undersøkelser/utredninger og tiltak gjennomføres som en del av MOP:

- *Utredning av støyproblematikk knyttet til husdyrdrift, samt gjennomføring av nødvendige tiltak for å sikre et forsvarlig husdyrhold knyttet til støy fra virksomheten innenfor planområdet*
- *Utredning av mulige skadevirkninger på mennesker fra lavfrekvent støy/vibrasjoner fra virksomhet innenfor planområdet, samt foreslå relevante tiltak for å sikre folkehelsen mot mulige skadevirkninger*

- *Overvåkning av Ørlands våtmarkssystem med sikte på å kartlegge om og i hvilken grad aktivitet i tilknytning til planområdet innebærer konsekvenser for fuglelivet. Overvåkingen skal omfatte effektstudier, utvikling av fuglebestanden i Grandefjæra som følge av økt støybelastning og utviklingen innen Ørland våtmarkssystem som helhet. Det skal utarbeides forslag til gjennomføring av eventuelle avbøtende tiltak for å sikre verneverdiene.*
- *Overvåkning av tilstand på bløtdelsfauna, vannplanter og makroalger i Grandefjæra, i forhold til langvarig eksponering av næringsstoffer og miljøgifter som følge av virksomheten innenfor planområdet. Det skal utarbeides forslag til gjennomføring av eventuelle avbøtende tiltak for å sikre verneverdiene.*

Program for gjennomføring av de nevnte utredningene skal inngå i MOP.

Utredningene vedrørende støy/husdyr og lavfrekvent støy skal være gjennomført innen 2 år etter at reguleringsplanen er vedtatt. Forslag til tiltak skal foreligge innen ett år etter at resultatet fra utredningene foreligger.

Overvåkning av Ørlands våtmarkssystem skal skje i samarbeide med Miljøavdelingen/Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Overvåkingen skal startes straks planen er vedtatt og pågå i minst 5 år etter at flybasen er satt i full drift.

Hva angår støy/husdyrdrift er dette et arbeid som allerede er satt i gang, og hvor det vil være nødvendig med ytterligere utredning i forhold til faktisk støybilde fra nye fly. Bestemmelsen skal sikre at arbeidet blir videreført.

Hva angår lavfrekvent støy er dette et område hvor det mangler mye kunnskap, og hvor det finnes få, om ingen retningslinjer. Samtidig er det kjent at ubehag og helsemessig påvirkning kan være betydelig. Endringen er hjemlet i innspill fra Folkehelseinstituttet.

Hva angår miljøundersøkelser følger det allerede av pkt 4.3.1 at dette skal være et fokuspunkt i MOP, men her er det klargjort behov for konkrete utredninger knyttet til de viktige våtmarksområder. Endringen er hjemlet i innspill fra Fylkesmannen.

Pkt. 4.9 Støy

Pkt 4.9.2

For det første er det nå klargjort at det må søkes dispensasjon dersom og bygningsmessige forhold eller kost-/nytteforhold gjør tilsier at det er særlig vanskelig eller kostbart å nå de primære støykravene. Endringen er hjemlet i innspill fra Fylkesmannen.

Når det gjelder innløsning er bestemmelsene om plikt til å tilby dette tatt ut. Bestemmelse om dette var opprinnelig inntatt av Forsvarsbygg selv, men man mener nå der at det ikke er hjemmel for en slik bestemmelse. Dette støttes av Fylkesmannen. Av samme grunn er det ikke satt noen særskilt frist for å tilby innløsning fordi reguleringsbestemmelsene ikke kan inneholde prosedyrer knyttet til privatrettslige forhold.

Grensen for utendørs støy er beholdt. Konsekvensen av dette er - som før - at Forsvarsbygg må tilby innløsning dersom støyproblematikken ikke kan løses på annen måte.

Det er satt inn en ny bestemmelse om frist for tiltak (tiltak = innløsning eller bygningsmessige tiltak). Fristen for å gjennomføre fysiske tiltak er satt til 31.12.17. Dersom støykravene kun kan nås gjennom å foreta innløsning, må eventuell innløsning være gjennomført innen 31.12.18.

I forhold til de konsekvente krav og frister som er satt vil det kunne oppstå utfordringer i enkelttilfeller. Man kan se for seg at noen vil vente og se den reelle støybelastning før et eventuelt innløsningstilbud aksepteres, eller man kan tenke seg at tilbud om tiltak/innløsning ikke aksepteres. Slike saker må eventuelt løses konkret ved at tiltakshaver søker om dispensasjon.

Pkt 4.9. lyder nå i sin helhet slik:

4.9 STØY

Aktiviteten, herunder flyvirksomheten som følge av planen skal ikke medføre støy som gir høyere støybelastning enn følgende:

4.9.1 Innenfor planområdet:

For ny bebyggelse skal innendørs lydnivå tilfredsstille lydklasse C i NS 8175:2012. For eksisterende bygninger skal innendørs lydnivå tilfredsstille lydklasse D angitt i NS 8175:2012. For disse bygninger skal lydklasse C søkes oppnådd der dette ansees praktisk mulig både mht. rene bygningstekniske forhold og innenfor et forsvarlig kost nytte-forhold.

4.9.2 Utenfor planområdet:

For eksisterende bygninger utenfor planområdet med støyfølsomt formål skal innendørs lydforhold overholde grenseverdier for lydklasse C angitt i NS 8175:2012. Der dette ikke er praktisk mulig mht. rene bygningstekniske forhold eller ikke er gjennomførbart innenfor et forsvarlig kost nytte-forhold kan det dispenseres fra kravet, dog ikke lavere enn lydklasse D angitt i NS 8175:2012.

For eksisterende bygninger utenfor planområdet med støyfølsomt formål skal lydnivået ved utenfor rom med støyfølsomt formål ikke overstige $MFN_{day} \geq 100$ dBA eller $L_{den} = 62 \geq$ dBA, angitt som beregnet frittfelt lydnivå.

Dersom innløsning tilbys, men det ikke oppnås avtale om dette skal innendørs lydforhold fra aktiviteten ved flystasjonen som følge av gjennomføring av planen, overholde grenseverdier for lydklasse D angitt i NS 8175:2012. Der dette ikke er praktisk mulig mht. rene bygningstekniske forhold eller ikke er gjennomførbart innenfor en forsvarlig kost nytte-forhold kan det dispenseres fra kravet. Kravet skal ikke settes lavere enn forurensningsforskriftens krav til innendørs lydnivå (L_{pA24t} 42dB).

Hvor det er nødvendig å gjøre tiltak (innløsning eller bygningsmessige tiltak) for å nå de støykrav som er satt skal tiltak gjennomføres uten unødig opphold. Bygningsmessige tiltak skal være slutført senest 31.12. 17. Eventuell innløsning skal være gjennomført senest 31.12.18.

Pkt. 5.5 Landbruk

I første avsnitt er det gjort to klargjøringer/presiseringer etter innspill fra Fylkesmannen.

Det opprinnelig tredje avsnitt er tatt ut fordi bestemmelsen ligger utenfor det som kan reguleres i slike planbestemmelser. I stedet er det tatt inn en bestemmelse om gjenbruk av matjord etter innspill fra landbruksavdelingen. Bestemmelsen var opprinnelig også inne i det opprinnelige forslaget fra Forsvarsbygg.

Endringene betraktes som konkretiseringer uten vesentlig betydning for planen.

Bestemmelsen lyder nå slik:

Landbruk

Ved utbygging innenfor planområdet og ved drift av flybasen skal det tas tilbørlig hensyn for å sikre jordressursene og for å legge til rette for landbruksdriften, bla. Ved nydyrking. Midlertidig omdisponerte landbruksarealer skal reetableres. Det skal legges til rette for nødvendige driftsadkomster.

Ved utbygging og drift skal dreneringssystem og grøfter opprettholdes eller omlegges. Det skal tas særlig hensyn til gjennomgående drenering eller grøfter som fører vann fra omkringliggende areal.

Eventuell overskudd av matjord skal tas vare på som ressurs og benyttes til framtidig matproduksjon

Pkt. 6.2 Hensynsoner - Buffersone

Pkt. 6.1.1 og 6.2.2 og 6.2.3

Dette er nye punkter som er tatt inn etter krav fra Sør-Trøndelag fylkeskommune vedrørende vern av kulturmiljø.

Pkt. 7.2 Rekkefølgebestemmelser

Pkt. 7.2.1 og 7.2.2

Her er det gjort endringer for å klargjøre at heller ikke hemmelige tiltak (tiltak som ikke trenger byggetillatelse) kan settes i gang før vilkårene i bestemmelsene er på plass.

Når det gjelder pkt 7.2.1 om trafiksikkerhet i anleggsfasen er bestemmelsen strammet noe opp for å sikre at nødvendige tiltak blir planlagt og gjennomført.

7.2.3

Bestemmelsen omhandler tre tiltak som etter rådmannens oppfatning må på plass før utbyggingen kan gjennomføres/nye fly tas i bruk. Alle tiltakene har vært omtalt i den forutgående planprosessen, herunder er det vel kjent at Forsvarsbyggs er i mot alle. Forsvarsbyggs begrunnelse for standpunktet er i hovedsak at det ikke er nødvendig sammenheng mellom utbyggingen på flystasjonen og ulemper ved nye fly – og de tiltak som foreslås. Rådmannen er uenig i dette og har gjennom høringsprosessen fått sterk støtte for at tiltakene må/bør gjennomføres for å avbøte de betydelige ulemper, støy, økt trafikk mv. som vil følge av utbyggingen og driften av flystasjonen.

1. Hårberg skole

Gjennom høringsprosessen har det kommet mange innspill knyttet til stor bekymring rundt videre drift av Hårberg skole, begrunnet både i problemer i anleggsfasen og med hensyn til undervisningssituasjonen i driftsfasen. Etter rådmannens oppfatning vil en betydelig utbygging av flystasjonen med tilhørende svært forverret støybilde ikke gi barna en undervisningssituasjon som kan forsvares, og skolevirksomheten ved Hårberg skole må derfor avsluttes innen rimelig tid - og før nye fly tas i bruk.

I den mellomliggende anleggsperioden må trafikkutfordringer, støy, støv og andre ulemper avbøtes på best og sikrest mulig måte for barna. Dette må hensyntas gjennom øvrige tiltak, MOP og tilhørende planverk.

2. Gang-/sykkelveg Uthaug - Hårberg

Ett av tiltakene for økt trafikksikkerhet i anleggs- og driftsfasen vil være gang-/sykkelveg fra Hårberg og til Uthaug. Dette er en strekning som også i fremtiden vil bli benyttet av mange myke trafikanter inn mot Brekstad og hvor trafikksikringstiltak har vært ønsket lenge. Tiltak på denne strekningen er ytterligere sterkt aktualisert gjennom den forstående utbyggingen og må nå anses som nødvendig, uavhengig av virksomheten ved Hårberg skole.

Reguleringsarbeidet er utført i regi av og bekostet av Forsvarsbygg. Over deler av strekningen er gang- sykkelveg etablert, dels er det gjort forberedende arbeider.

3. Våtmarkspark Brekstadfjæra

Etter rådmannens oppfatning er det nødvendig å kompensere de utelukkende negative konsekvenser utbygging og drift av flystasjonen vil få for eksisterende våtmarksområder. Det vises i den forbindelse særlig til høringsuttalelsen fra Fylkesmannens miljøvernavdeling som er av samme oppfatning. Det stilles derfor krav om at det må etableres en våtmarkspark i Brekstadfjæra for å avbøte de negative konsekvensene. Våtmarksparken må etableres før nye fly tas i bruk, all den tid de vesentlige negative konsekvenser vil knytte seg til bruken av disse.

Formålet med planen er å sikre oppstart og gjennomføring av utbyggingstiltaket innen gitte frister. Etter at reguleringsplanen er vedtatt vil det kunne oppstå konkrete situasjoner hvor det kan fremtre som urimelig eller umulig å håndheve de rekkefølgekrav og frister som er satt. Det gjelder for eksempel kravet om gang-/sykkelveg hvor nødvendig reguleringsplan ikke er på plass. Manglende reguleringsplan bør ikke på urimelig vis forhindre oppstart av byggearbeidene på flystasjonen. Konkrete saker av denne art kan løses gjennom søknad om dispensasjon, og hvor et eventuelt dispensasjonsvedtak samtidig må sikre gjennomføring av de tiltak som er nevnt i bestemmelsen, men eventuelt noe senere.

Pkt 7.2 lyder nå slik:

7.2 REKKEFØLGEBESTEMMELSER

7.2.1

Tiltakshaver skal utarbeide en plan for beskyttelse av omgivelsene mot støy og andre ulemper i bygge- og anleggsfasen. Planen skal godkjennes av kommune og vegeier.

Før igangsettingstillatelse kan gis skal alle punkter i planen som angjelder tiltaket være etablert. Tiltak som er unntatt søknadsplikt, jfr. pbl §§ 20-4 og 20-7 kan ikke igangsettes før planen foreligger.

7.2.2

Før igangsettingstillatelse kan gis skal Miljøoppfølgingsplan (MOP) som er dekkende for alle forhold nevnt i pkt. 4.3. være ferdigstilt og inngå som grunnlag for utbygging. MOP skal vedlegges alle entreprenørkontrakter. Tiltak som er unntatt søknadsplikt, jfr. pbl §§ 20-4 og 20-7 kan ikke igangsettes før MOP foreligger.

7.2.3 Tiltak

- 1. Før ny flytype (F 35) kan tas i bruk innenfor planområdet skal skolevirksomheten ved Hårberg skole skal være avsluttet.*
- 2. Før igangsettingstillatelse kan gis skal gang-/sykkelveg på strekningen Uthaug – Hårberg være etablert. Tiltak som er unntatt søknadsplikt, jfr. pbl §§ 20-4 og 20-7 kan ikke igangsettes før gang-/sykkelvegen er etablert.*
- 3. Før ny flytype (F 35) kan tas i bruk innenfor planområdet skal våtmarkspark i Brekstadbukta være etablert.*

7.2.4

Nye bygg og anlegg skal ha separat behandling av avløp og overvann. Krav, herunder fremdrift på separering av avløp og overvann fra eksisterende bygg, håndteres etter gjeldende lovverk.

7.2.5

Dersom gjenstander, konstruksjoner eller andre funn oppdages i forbindelse med gravearbeid, skal arbeidet stanses omgående og kulturminnemyndighet underrettes, jfr. Lov om kulturminner, § 8 2. ledd.

7.2.6

For terrenginngrep i forurenset grunn skal det utarbeides tiltaksplaner, jfr. forurensningsforskriften kap. 2. Dersom gjenstander, konstruksjoner eller andre funn som kan medføre forurensning oppdages i forbindelse med gravearbeid, skal arbeidet stanses omgående og lokal forurensningsmyndighet underrettes, jfr. Lov om forurensning, § 40.

7.2.7

Kulturminner innenfor hensynssoner, som anvist på plankartet, skal sikres gjennom fysiske sperringer i anleggsfasen. Dette skal være etablert før igangsetting.

Pkt. 8 Utbyggingsavtale

Under dette punkt er det tatt med en henvisning til kommunens prinsippvedtak om bruk av utbyggingsavtaler - og krav om etablering av utbyggingsavtale før nødvendige tillatelser gis. Bestemmelsen innebærer ingen endring i planbestemmelsene som sådan.

Rådmannens innstilling:

Rådmannen vil på bakgrunn av saksdokumentene foreslå at planutvalget fremmer saken for kommunestyret med følgende

INNSTILLING:

Med hjemmel i plan- og bygningslovens § 12-12 godkjenner kommunestyret forslag til reguleringsplan for Ørland Hovedflystasjon med konsekvensutredning, datert 21.01.14 med siste revisjon 09.10.14, med tilhørende reguleringsbestemmelser, sist revidert 16.10.14.

- Vedtaket innebærer at kommunestyret tar innsigelse fra Forsvarsbygg til følge for så vidt gjelder formulering av bestemmelsens § 4.9.2, 2. ledd vedrørende kravet om å tilby innløsning av visse bygninger med støyfølsomt bruksformål utenfor planområdet d.v.s. bygninger med utendørs støynivå over $MFN_{day} \geq 100 \text{ dBA}$ eller $LA_{eq24h} \geq 62 \text{ dBA}$.

Kommunestyret endrer denne bestemmelsen til et krav til maksimum utendørs støynivå. For eksisterende bygninger utenfor planområdet skal lydnivået utenfor rom med støyfølsomt bruksformål ikke overstige $MFN_{day} \geq 100 \text{ dBA}$ eller $LA_{eq24h} \geq 62 \text{ dBA}$.

- Kommunestyret finner ikke å kunne ta til følge Forsvarsbyggs innsigelse til bestemmelsens § 4.9.2, 1. ledd og forslag til ny formulering når det gjelder krav til innvendig støynivå i eksisterende bebyggelse utenfor planområdet. Kommunestyret forholder seg her til Fylkesmannens høringsuttalelse.